

ριον κατὰ τὴν ΒΔ γωνίαν καὶ οὕτως αὐξάνει τὴν περίμετρον τοῦ ἔλου ὀχυρώματος εἰς 300 μ. κατέχοντος ἔλην τὴν πλατυτάτην ράχην τοῦ λόφου, ἥτις πρὸς νότον, ἀνατολὰς καὶ βορρᾶν εἶνε ἐπικλινῆς ὀλίγον.

Τὸ πρὸς δυσμὰς πυργοφόρον τεῖχος κεῖται παρὰ τὴν βραχώδη ὄφρυν τοῦ λόφου, ὅστις ἐνταῦθα σχηματίζει ἀπότομον κλιτὺν μέχρι τῆς ρίζης του, ὀπόθεν διέρχεται ἡ σημερινὴ «παλαιὸς δρόμος» λεγομένη ὁδός.

Ἐπειδὴ καὶ παρὰ τὴν ὁδόν, ἥτις διέρχεται διὰ τοῦ στενοῦ Κουρμέκι μεταξὺ Παλαιογουλᾶ καὶ τῶν ὑψηλῶν κλιτύων τοῦ ἐναντι δικορύφου βουνοῦ Τοῦρλες, σώζεται τεῖχος ἀρχαῖον, καὶ ἡ ἀπότομος κλιτύς ὡς φαίνεται περιλαμβάνετο ἐντὸς τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ λόφου Παλαιογουλᾶ.

Τοιοιουτρόπως γίνεται φανερώτερον πόσον σπουδαίαν σημασίαν εἶχε τοῦτο ὡς μέγας προμαχῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πρὸς τὴν Σελλασίαν στενοῦ, τῆς «ἐμβολῆς ταύτης πρὸς τὴν Λακωνικὴν» κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Κλεομένους. Αἱ περὶ τοῦ φρουρίου τούτου Παλαιογουλᾶ παρατηρήσεις καὶ αἱ αὐτόθι ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι κατέστησαν φανερώτατον ὅτι καὶ ἡ ἀρχαία ἐκ Τεγέας παρὰ τὸν Οἰνοῦντα ὁδὸς ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἔφερον ἀπὸ τῆς κοιλάδος τούτου τοῦ ποταμοῦ παρὰ τὸ Χάνι Σακελλαράκου ἀμέσως διὰ τοῦ στενοῦ Κουρμέκι ὑπὸ τὴν κλιτὺν τοῦ δικορύφου βουνοῦ Τοῦρλες πρὸς τοὺς ἀμπελῶνας τῆς Σελλασίας.

Τὴν ἀκριβῆ διεύθυνσιν τῆς ὁδοῦ ταύτης δεικνύουσι τὰ σωζόμενα φανερώτατα ἴχνη τῶν τροχιῶν τῶν ἀρχαίων ἀμαξῶν.

Ἐπὶ τῆς ἐμαλῆς κορυφῆς τοῦ λόφου Παλαιογουλᾶ εὐρέθησαν κατὰ τὴν σκαφὴν τοῖχοι οἰκοδομημάτων. Τὰ ἐν αὐτοῖς θραύσματα ἀγγείων φθάνουσι μέχρι τοῦ πέμπτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος καὶ καταβαίνουσιν εἰς τὸν δεῦτερον πρὸ Χριστοῦ.

Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ